

מסורת הש"ס

א) וְלֵשֶׁל תִּזְכֹּר, ב) וְלִקְמָן טו:א, ג) וְחִילֵן זכא, ד) יִצְמוֹת עַתָּה עִשְׂתָּהּ תּוֹסַפְתָּה לְקִדְשֵׁינָּךְ פ"ה, ט) עֲרֹכֵן טו., ו) תּוֹסַפְתָּה ספ"ד, ז) וְדָן כ:א, ח) וְנִרְאִישֵׁי ת, ט) וְיִמְיָה מו:א, י) וְפִי"ה ה"ו, כ) פ"ח שְׁמִירָה, ל) וְעַ"ע חו"ט יִצְמוֹת ש: ד"ה מְנִימֵן וְחוֹס' מְגִילָה יב: ד"ה ז'ל,

תורה אור השלם

- ישב בסתר עליון בצל שדי וְחִילֵן;

- וְעַן נִאָּף שְׁמֶרְהָ נִשָּׂף לְאָמֵר לֹא תִשְׁרֹנִי עֵץ וְסִתֵּר פְּנִים יָשִׁים; איוב כד טו
- בַּחֲסֶה שְׁנָאָה בְּמִשְׁאֵן תְּגַלֶּה רָעוּתוֹ בְּקֶלֶה; משלי כו כ
- כִּי כָל סֶאֶן סֶאֶן בָּרַעַשׁ וְשֹׁמְלָה מְגוּלָּה בְּדָמִים וְהִזְיָה לְשִׁרְפָּה מֵאֲבָלֹת אִשׁ;

- תְּהִלִּים צא א
- וְעַן נִאָּף שְׁמֶרְהָ נִשָּׂף לְאָמֵר לֹא תִשְׁרֹנִי עֵץ וְסִתֵּר פְּנִים יָשִׁים; איוב כד טו
- בַּחֲסֶה שְׁנָאָה בְּמִשְׁאֵן תְּגַלֶּה רָעוּתוֹ בְּקֶלֶה; משלי כו כ
- כִּי כָל סֶאֶן סֶאֶן בָּרַעַשׁ וְשֹׁמְלָה מְגוּלָּה בְּדָמִים וְהִזְיָה לְשִׁרְפָּה מֵאֲבָלֹת אִשׁ;
- בְּסֻפְאָה בְּשִׁלְחָה הַרְבֵּנָה הָנָה בְּרָחוּ דִקְשָׁה בְּיוֹם קִדְּיָם; ישעיהו כו ח
- כִּי אֲנִי יָי לֹא שְׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם; מלאכי ג ו
- אֶסְפָּה עֲלֵימֹךְ רָעוּת חֲצִי אֲבָלָה בָּם; דברים לב כג
- בְּמִלְאוֹת שְׁפָקִי יִצֹּר לוֹ כִּי דָל יַעֲמַל תְּבֹאֲנָה; איוב כ כב
- רָנְנוּ צִדִּיקִים בָּיָן לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱדָו תְּהִלָּה; תהילים לג א
- טַבַּעַי בְּאָרְצִי שְׁעָרֶיהָ אֲבֹד וְשֹׁבֵר בְּרִיתֶיהָ מְלֻכָּה יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם אֵין תּוֹרוֹת לֹא נִבְרָאִיהָ לֹא קִבְּצֹאוּ חֲזוֹן מִיָּה; איכה ב ט

הגהות הב"ח

א) גב' לא תשורני עין וסתר פנים ישיש ד"ה וכו"ה בע"י: ב) רש"י ד"ה למדה ללמדנו שנמנה: ג) ד"ה דוד וכו' או של כסף ודובב כד: ד) תוב' ד"ה מנימין וכו' טעם את אלו והכי פריך היכא ע"כ ל"פ אלא אם נתגלגלו: ה) בא"ד לא נגלגל מצרים והכי תנא בסדר: ו) בא"ד דלא אשכחן כהניא שלא נגלגל ודאי בלבדל דכתיב:

מוסף רש"י

בצילצול. אור נאה (נרובין קנ.). שלשה כוסות. כספור החלום וסוס פרעה וגו' (וחיון צב.). בימי פרעה נבה. שהמריצה נצודנלר דמנע (וימיה מז) לנא נצודנלר מלך נגל וגו' (שס). במלאות ספקי יצר לו. כשתמלא סאתו בעוונת הרעה או יצר לו, תנא עליו לרה (שכ"ב טו.).

פניה מוריקות. הכי תני לקמן׃ אינה מוריקות ועיניה בולטות: **הראספ** לו **נאלצעוסי**. רמזה לו לנא אלה: **מאלל כהמה**. שעורים: **נמקידה של חרש**. פחומה ומגונה שזכוסות: **שס זה פנים**. פנאי ליפרע ממנה. ושמתי אני את פני

(ויקרא כ) ונתתי (את) פני (שס ח) כולן לשון פונה אני מכל עסקי ועוסקי בהן: **סכסה שנאה נמשאון**. (שנאמר נמשאון) המכסה דבר השנוי למקום. נמשאון נחשך כמו שואה (איז ב) שעושה מעשיו נחושך: כי **כל סאון**. שגא ללמדנו שאף עבירות קטנות נפרעות הימנו: **נמה לי**. מאחת לאחת נפקא: **נמדה**. (ט) שנמדה שמועד מודולין לו הפרעון מעין החטא: **שילוח**. איזודה מן העולם: **ג' כוסות**. נחלומו של שר המשקים^(ט): **ימי פרעה נכה**. לנא נצודנלר מלך נגל להכות את ארץ מצרים^(ט): **עס חצרופיה**. לימות המשיח. אלמא לא נטרדה נמכה ראשונה: **וכי סימא הנך אודו**. הראשונים כלו כולן ואלו מאומות אחרות היו נמשיכו נארך מצרים: **מלזי ראשון**. הוא עלמנו נמגייר: **אשיא לנני מלזים שניה**. בת מצרים גירות וגר מצרי שתהא היא שניה לגירות כדי שיהא בן בני שלישי וראוי לישא בת ישראל דכתיב (דברים כג) **נניס אשר יולדו להם דור שלישי ינא להם כקהל ה' שאס הייתי משיא לנני מצרים ראשונה** היה בן בני שני מנד האס דלארר ציצמות (דף עט.) ובקידושין (דף סו.) [נניס אשר יולדו] להם הלך אחר פסולן. אלמא עדיין מצרים הס דלילו שאר אומות מותרין לנא כקהל מיד. מנימין לית ליה הא דלארר ציצכות (דף כח.) שהעמונים והמצרים מותרין לנא כקהל שכבר עלה סנחריב ונלגל את כל האומות והכי נמי קתני בתר דהך מילתא נחוספתא דקדושין^(א) אמר לו ר"ע מנימין טעית שכבר עלה סנחריב ונלגל כו': **אהא**. מן המקרא הזה: **חזי נליס**. מכותי כלות: **נמלאוס ספקן**. כל רעיוני: **יצר לו**. נצואנו נוח במים שצנו יהללוהו: **שלא שלטו שונאיהם נמעשה ידיהם**. להיות נהניס מהס: **דוד דכסיב טצעו נארך שעריה**. לעיל מיניה כתיב חשב ה' להשחית חומת בת ציון ועלה כתיב טצעו נארך ומאודת ציון היא עיר דוד וציתו דכתיב כספר שמואל (כ ה) וכשצאו לרים צימי דקדיהו טצעו השערים דלתות השערים שהיו של נחושת או של א) והכ כדי שלא ישאוס אויביס ועליס לא נשאו אתס: **מה שנקשה לא ניתן לה**. שאסורה לצועל:

ומה שצידה נטלו הימנה. אס שומה מיס מתה ואס הודמה נאסרה לצעלה והפקידה כחוצמה: **נחש** אבימי תחת מחילות של היכל תנו רבנן^(א) סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה ומה שבידה נטלוהו ממנה שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו וכן

אבימי תחת מחילות של היכל תנו רבנן^(א) סוטה נתנה עיניה במי שאינו ראוי לה מה שביקשה לא ניתן לה ומה שבידה נטלוהו ממנה שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו וכן

המקנא פרק ראשון סוטה

מנימין גר המצרי וכו'. מקשים מפרק תפלת השחר (צרכות דף כח.) דלאמר צו ציוס עמד יהודה גר עמוני לפניהם צצית המדרש ואמר להם מה אני לנא כקהל אמר לו ר"ג אסור אתה א"ל ר' יהושע מותר אתה א"ל ר"ג והלא כתיב לא ינא עמוני ומואצי

אמר לו ר"י וכי עמון ומואב נמקומס הן יושצין והלא כבר עלה סנחריב מלך אשור ונלגל את כל העולם כולו א"כ אפילו מנימין היה מותר לנא כקהל ועוד מקשינן אההיא דתפלת השחר דלאמר פ"ק דמגילה (דף יב:) זיל לגצי עמון ומואב דיתבי אדוכתייהו כחמרר^(א) אדורדיא שנאמר שאנן מואב מנעוריו וגו' מיהו הכא נשמעמין לא קשיא מידי כמו שפרש"י דמנימין היה טועה וסבור שלא נתגלגלו כדקתמי סיפא נחוספתא דפ' בתרא דקדושין אמר לו ר' עקיבא מנימין טעית הלכה כבר עלה סנחריב ונלגל את האומות לא מצרים נמקומס ולא עמונים ומואצים נמקומס אלא עמון נושא מצרים ומצרי נושא עמונית ואחד מן אלו מותר בכל משפחות האדמה ואחד מכל משפחות האדמה נושא את אלו^(ב) והכא הכי פירושא עד כאן ל"פ אלא אם נתגלגלו אי לא אכל כולי עלמא מורו דישנן בעולם אכל ההיא דמגילה מיקשה ופר"ת דסנחריב אע"פ שנגלגל את כל העולם כולו ארץ מצרים לא נלגל דכתיב (מלכים ז כד) צפרעה נכה ולא הוסיף עוד מלך מצרים לנאת מארצו כי לקח מלך נגל מנחל מצרים עד ותר פרת אלמא סנחריב לא נלגל^(א) והכי תנא בסדר עולם מיוס שעלה מלך נגל על ארץ מצרים עוד לא זקפה ראש אכל עמון (ומואב) נלגל דכל הנהו א) לא אשכחן כהניא שלא נלגלן דכתיב (ישעיה לו) מי בכל אלהי הארצות וגו' ובמצרים אשכחן כהניא שלא נלגלן אלא כדאמר'י צסרע עולם כשהלך למרהקה מלך כוש ועל אותה שעה אמר נחוספתא אמר לו רבי עקיבא מנימין טעית וכו' וגמרא שלנו לא חש להזכיר לפי שלא היה כיצוס גמור אלא כשטיפת שצנא וסיעמו וגס מואב שטף כדאמרין בסדר עולם שלש שנים ונקלה כבוד מואב (ישעיה טו) שסנחריב שטפן אכל כיצוס ונלגלול דלא היה שסנחריב אשכחן כהניא לנא נלגל דכתיב שאנן מואב מנעוריו וכי אמר ירמיה להאי קרא הוה שאנן מכלל לנא נלגל ובמגילה גרסינן זיל גצי מואב דיתבי אדוכמיה ור"ג עמון דעמון לא יתבי אדוכתייהו ונצצרכות (דף כח.) אמרינן וכי עמון ומואב נמקומן הן יושצין ל"ג ומואב וחורבן נצודנלר לא חשיב נלגלול דכי היה מחריב נצודנלר היה מניח דלת הארץ נמקומס אכל סנחריב היה מעציר לארץ ומנלגלן והכי אמרינן צפ' בתרא (לקמן מז:) גצי לו היא לו לא שלא נלגלה סנחריב ולא החריצה נצודנלר ואף מלאך המות אין לו רשות לעצור שס וצכ"מ תולה נלגלול כסנחריב וחורבן נצודנלר ולפוס רהיטא גרס עמון כהני מואב וליתא

מ.

א) מ"י פ"ג מהל' סוטה הל' א):

ב) מ"י פ"צ מהל' אסור"ב הל' כ' טוש"ע אה"ע ס' ד פט"ו ז):

תוספות שאנץ

ג' כוסות האמורות במצרים הוא בחלום שר המשקים של פרעה ומקדש יש דלעתיד משקה הקב"ה האומות כוס התרעלה וכשיגיעו למצרים ואמר כבר שותיתי פעמים יאמר לה הקב"ה שותה דאין שותיה זו כאחרות אלא א) לא תק עוד והיינו דכתיב אך שיהא בן בני ראוי לבוא רשעי ארץ: אמר מנימין גר המצרי אני מצרי וכו' כדי שיהא בן בני ראוי לבוא כקהל וא"ת איהו הוי נמי כשר כיון דסנחריב עמד ובלבל כל העולם חוץ ממואב כדאמר בפרק תפלת השחר וכי עמון ומואב נמקומן הן יושבין והלא עלה סנחריב ובלבלן וי"ל דסנחריב לא בלבל אותן של מצרים אלא הביאן בחבלים ושיהא בן בני ראוי לבוא וירדשלים וכשהצליח חזקיהו וראו הנס השלימו עמו וקבלו עול שמים עליון וחזקיהו למקומן אי נמי וי"ל דההוא דמנימין דהכא היתה אחר מ' שנה ששפיקה גלותו וחזור למקומן וה"צ קאמר החתם [נחוספתא דידין] דאמר מנימין כשראה שהתיר ר"י ליהודה גר העמוני ואמר להם אי אני כמו בן אמרו לו לארצך יש קצבה לאחר מ' שנה דכתיב בקרא גבי מצרים מקץ מ' שנה אשיב ולו אין קצבה: ומיהו פ"ה הכא דלית ליה הא דאמר עמד סנחריב ובלבל כל העולם והכי נמי קתני (בפרק בתרא) [בתר דהך] מילתא [בתוספתא] דקידושין אמר לו ור"ע מנימין טעית שכבר עלה סנחריב. ל"ה. משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד ולית ליה לההוא תנא כמאן דאמר דארון גלה לבלל כדאמר ביומא אלא סבירא ליה כמאן דאמר יאשיהו גנו:

א) ע"י הגירסא עילקוט מהלס רמז סח"ג.

כדפרישית ותו לא מידע ע"כ פירושו וקשה לפירושו מן החוספתא דקתני לא מצרים נמקומס הס יושצין ויש לנו לשבש כמו בן לפירושו הא דקתני לא מואצים נמקומס ואי ל"ג מואצים נחוספתא ועמון נמגילה לא קשיא מדי^(ט): **אחבית** לאומה ושניתי. ה"ה דאהא הוה מצי למיפרך הא דרנא והא דמנימין ותימה מאי הוה מצי למתך דלא הוי מצי למתך למלך של אומה מדקאמר ואתם בני יעקב דמשמע אכל בני יעקב קאלמר וצאומה שלימה מיירי: אלא